

હસ્તિ અં
આકામ પ્રેરિત

ભુસરી ઉળણી

ધીરોનદ્ર મહેતા

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ

કુરાં તું આશ્રમ પ્રેરિત
શ્રી નિલકંઠ બાળોપદ્યોગી અંથમાળા : પુસ્તક પિસ્તાળીસસુ-

ભૂસકાની ઉજણી

ધીરેન્દ્ર મહેતા

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ

ગોવધન લખન, આશ્રમ માર્ગ, નદીકિનારે,

અમદાવાદ ૩૮૦ ૦૦૬

નોંધ માટે હોક : ૫૦૪

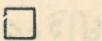
: પ્રકાશક :

બોગાલાઈ પ્રેલ

મંત્રી, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિપદ

ગોવધારન કબન, આશ્રમ ભાર્ગ, નદીકિનારે

અમદાવાદ ૩૮૦૦૦૮

© ધીરેન્દ્ર મહેતા

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૧૯૮૬

પ્રત : ૧૨૫૦

મૂલ્ય : રૂપિયા ચાર

આવરણ-સંયોજન : ચંદ્રકાન્ત કંખારા

આવરણ-મુદ્રણ : ડીપ્ટી પ્રિન્ટરી, અમદાવાદ ૩૮૦૦૦૧

: સુદ્રષ્ટિ :

કાન્દિલાઈ અ. મિશ્ની

આધિત્ય મુદ્રણાલય

રાયઘડ, અમદાવાદ ૩૮૦૦૦૧

બેણુ - ગતિ
અને
ચહુ ખાલમિત્રાને....

શ્રી નીલકંઠ બાલેપયોગી અંથમાળા

શ્રી હરિઃ ઉં આશ્રમ તરફથી બાળકોનું ચારિન્યધડતર
કરે તેવાં બાલસાહિત્યના સર્જન માટે ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ્દને
દ્યાયિએ ૧૨,૦૦૦નું દાન આપવામાં આવ્યું છે. બાળકોમાં અભય,
અઔદ્યાર્ય, ત્યાગ, ધર્મ, તિતિક્ષા, સહાયવૃત્તિ, મતાંતરક્ષમા, સાહસ,
શૌર્ય, પ્રેમ, સહભાવ જેવા ઉદ્ઘાત ગુણો અને ભાવનાઓ પ્રેરે
તેવાં બાલસાહિત્યનું સર્જન કરવાનો આને હેતુ છે. આ ઉદ્દેશને
પ્રકટ કરતાં ચરિત્રો, વાતાઓ, નાટકોનો અને કથાકાળો
ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ દ્વારા પ્રકટ કરવામાં આવ્યાં છે.
૧૯૬૭થી શરૂ થયેલી આ અંથમાળાનું આ પિસ્તાળીસમું
પ્રકાશન બાળકાંનોનું છે. શ્રી ધીરેન્દ્ર મહેતાનાં આ બાળકાંનો
બાળકો હોંશે હોંશે વાંચશે અને ગાણે.

ગુજરાતનાં બાળકોને અગાઉ અમારાં પ્રકાશનેને જે રીતે
આવકાર્યાં છે તે રીતે આ બાળકાંને પણ આવકારશે તેવી
અમને અદ્ધા છે.

તા. ૫-૬-'૮૬

મંત્રીએ।

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ

અમને ઊળી વાણી - ધૂળ ધૂળ ધાણી

નેહા ને નીરજ, આવો...

કેયૂર ને કેતકી, તમે પણ આમ આવો.

આવો, મેહુલ ને મીરાં તમે પણ.

સેતુ, ડેતુ, સૌરભ ને સોનલ તમે ને તમારાં બદ્ધાં દોરત,
આવો...આવો, ઊંઝુંઝું કરીએ.

શાની ઊંઝુંઝું, ખખર છે? - ભૂસકાની!

જુએઓ, જુએઓ...વેણુભેનના પરપાએ તમારા મારે શું મોકદ્યું
છે? - ચોપડી - 'ભૂસકાની ઊંઝુંઝું.'

એવી સરસ ચોપડી છે કે વાહ!

એમાં ફાઈન ફાઈન ગીતો છે. ને ગીતોમાં શું છે, કહું? વેણુભેનના પરપાએ વેણુભેનની બદ્ધી પોલ ખોલી નાખી છે તેની વાતો. વેણુભેન પારીપેન લઈ એકાથગડા કરતાં કરતાં ઊંઘી જય, તે ભમ્માને કહે - 'મા, મને પવન દેખાડ,' વેણુભેન પાણીને મૂહીમાં પકડવા જય, વેણુભેન કપડાં નહીં, તડકે પહેરને જાલાં રહે - (શેર્ભ શેર્ભ!) ને 'પહેરે કચારે કપડાં ભીજાં' પતંગિયું - બિસકોલી' એવી દીલ કરે, તે બિલાડીનું ચિતર કરે અને બિલાડીને પૂછે - 'બિલાદીએધ, ખોલો, તમને હોય કે ના હોય મૂછો?' સેતુભાઈનું રોકેટ સુરસૂરિયું થાય તે વેણુભેન જેવા જય ત્યાં રોકેટ ફેટે ને એઉ દૂમ દ્વારી નાસે, વેણુભેન ભમ્માને કહે - 'આજે હું તો ભમ્મી બનું, ચાલ!', ભમ્માથી છાનો-છાનો બરફનો કુઠકો લાવી તે પરપાને સાચવવા આપે - 'પરપાજ, દ્વો બરફ, અને બિસસામાં મૂકો' અને કહે - 'નેર્ધશો હોં, એ પાછો.

મને જેવો તમને આપું,' માણા બાંધતી ચકલીને આખો હહાડો તાકી તાકીને જોતાં વેણુએન પોતે જ માળામાં જઈ એસે, વેણુએન દાદાને પૂછે - તમે નાના હતા ત્યારે - 'યુનિફોર્મ' પહેરી આવું તૈયાર તમે થાતા? બસમાં એસી મારી માઝક સ્કૂલે રોજ જતા?' અને દાદીમાની પણ મશકરી કરે - 'પર્પા કહે છે - દાદી મારાં ભર્મી, આવડા મોટા પર્પાને ડાઈ ભર્મી હોય?' ને એબેઓએ હસી પડે વેણુએન. આ બદ્ધી વાતો ગીતોમાં આવે છે - આ બધાં ગીતો 'ભૂસકાની ઉનણી' માં છે...

એથ, સેતુ! કેમ જુલડા કાઢે છે? બારકસ!

પર્પાએ લને વેણુએનની પોલ એલી નાખી હોય, પણ વેણુએને વેણુએન છે. કાંઈ ઓછાં નથી. તેમણે પર્પાને એવા સપહાવી દીધા કે બિચારા પર્પારામ પરસેવો-પરસેવો થઈ ગયા. શું કર્યું વેણુએને, જણેલો છે?

તેણું અમસ્થો અમરથો ફેન જેડયો. ફેન જેડાઈ ગયો. ફેનમાં સામે એલ્યા પોલીસદાદી! એલ્યા - 'હહદો, કૌન?'

આપ રે! હવે?

વેણુએન કેવાં લુચ્યાં! તેમણે ફેનનું ભૂંગળું પર્પાના હાથમાં દ્ર્યું ને કર્યું - 'પર્પા, તમારો ફેન!' ને રક્ષણકરરરરર...

પછી પોલીસદાદી ને પર્પા બેઉનું શું થયું તે એ બન્ને જણેલું... આવી આવી વાતો આ ચોપડીમાં ને ગીતો છે એમાં આવે છે... અમને તો લાઈ, આ બધાં ગીતો ખૂબ્ય જ ગમ્યા.

પણ તમારો શા ભરોસો? તમને શું શું ગમશે ને શું શું નહીં, એની મને શી અખર હોય? તમે પોતે જ વાંચો આ 'ભૂસકાની ઉનણી'. તમને સરસ લાગે તે ગીતો પાકાંકરી લેને ને સરસ સરસ રીતે ગાજો, તમારાં હોસ્ટોને પણ સંભળાવને...

ને સાલણો, આ વેણુભેનના પપ્પા તો તમારાં સૌનાં ભગ્ભી-
પપ્પા માટે મોટી મોટી વાર્તાઓ લખે છે, ફાઈન ફાઈન! તો તમારા
માટે બચુકડી ફાઈન વાર્તાઓ કેમ ન લખે? તમે જ પૂછો, એમને...

તમારે એમને સંભળાવી દેવાનું કે — ‘અમને ગમે તેવી વાર્તા
પણ લખો! નહીં તો કિંદા...’ પછી જુઓ તે લખે છે કે નહીં.

અરે! તમે બધાં તો ફૂદફૂદ કરવા માંડયાં...શું વાત છે? તમને
ચોપડી વાંચવાની ઉતાવળ છે, નહીં?

તો લ્યો, વાચો, ગાઓ, ને ‘ભૂસકાની ઉલાણી’થી મનગમતી
ઉલાણી કરો...ટાટા...

રમેશ પાટેઅ

અમરેલી, ટા. ૨૫-૪-'૮૬

ઉભાણીનો આનંદ સહિયારો...

તદ્દન સહજ રીતે આ રચનાએ થઈ છે - વેણુની આલાં
ચોટાએઓ નેટલી સહજ રીતે ! એ બધી જ 'પ્રવાસી', 'કૂલણાય',
'કૂલવાડી', અને અન્યત્ર સુદ્રિત અને પુનર્મુદ્રિત થઈ ત્યારે ધણાં
બાળકોને એણે આનંદ આપ્યો હોવાનું જણ્યું છે; એવી જ
રીતે આકાશવાણી પરથી એ રજૂ થઈ ત્યારે પણ એ આનંદ
સૌનો સહિયારો બની રહ્યો છે, અને હવે તમારી સૌની સાથે...

સંગીતકારમિત્ર નિરંજન અંતાણીએ 'કૂલ મળનું સુધ' શીર્ષકથી આમાંની ડેટલીક કેસેટમાં મધુર સ્વરો સાથે રમતી
કરી છે.

૨૩ એપ્રિલ ૧૯૮૬

ધીરેન્દ્ર મહેતા

જીવનભાયા,
૫૦ દીનદ્યાળ ભાર્ગ,
સુજ ૩૭૦૦૦૧ (કૃષ)

૧૬.	...	...	...	સાથે હોય - ૪૮
૧૭.	...	...	...	મનુષીઓ - ૫૧
૧૮.	...	...	...	ચિત્રાંગડાણ - ૫૨
૧૯.	...	...	...	સિપાઠ - ક કાલી - ૫૩
૨૦.	...	...	...	સાથે - ૫૪
૨૧.	...	...	અનુકૂમ	સિપાઠ - ૫૫
૨૨.	વેણુએનની વારતા	...	...	સાથે - ૫૫
૨૩.	વેણુએનની વાત	...	...	સાથે - ૫૬
૨૪.	પવન હેખાડ !	...	...	સાથે - ૫૬
૨૫.	ભૂસકાની ઉજણી	...	...	સાથે - ૫૭
૨૬.	તડકે પહેરી	...	સાથે સાથે સાથે સાથે	સાથે - ૫૭
૨૭.	ચાંદલિયાની ગાડી	...	...	સાથે - ૫૮
૨૮.	આવો !	...	...	સાથે - ૫૮
૨૯.	ધર	□	...	સાથે - ૫૯
૩૦.	કુમકડી	...	...	સાથે - ૬૦
૩૧.	વેણુએનની બિલાડી	...	...	સાથે - ૬૦
૩૨.	ડોલી	...	...	સાથે - ૬૧
૩૩.	પતંગ	...	...	સાથે - ૬૨
૩૪.	ફટાકડાં	...	...	સાથે - ૬૨
૩૫.	સરબજદાદ	...	...	સાથે - ૬૩
૩૬.	રેડિયો	...	...	સાથે - ૬૩
૩૭.	મર્મી	...	...	સાથે - ૬૪

૧૭. પૂછું છું	...	...	...	3૦
૧૮. રેલિફન	...	...	...	3૧
૧૯. અગડાંબગડાં	...	...	...	3૨
૨૦. સેટર તે - શનિવાર	...	...	...	3૩
૨૧. લીમણો	...	...	...	3૪
૨૨. કક્કો-ખારાખડી	...	...	...	3૫
૨૩. બરફ	...	...	...	3૬
૨૪. માણા	...	...	...	3૭
૨૫. ટ્રેન અને બસ	...	...	...	3૮
૨૬. દાઢા, તમે...	...	...	...	3૯
૨૭. ઝી ઝી ઝી ઝી ઝી	...	...	...	૪૦
૨૮. હિન્દુઓ	...	...	...	૪૧
૨૯. હિન્દુઓ (દ્વારા)	...	...	...	૪૨
૩૦.	...	...	...	૪૩
૩૧.	...	...	...	૪૪
૩૨.	...	...	...	૪૫
૩૩.	...	...	...	૪૬
૩૪.	...	...	...	૪૭
૩૫.	...	...	...	૪૮
૩૬.	...	...	...	૪૯
૩૭.	...	...	...	૫૦
૩૮.	...	...	...	૫૧
૩૯.	...	...	...	૫૨
૪૦.	...	...	...	૫૩
૪૧.	...	...	...	૫૪
૪૨.	...	...	...	૫૫
૪૩.	...	...	...	૫૬
૪૪.	...	...	...	૫૭
૪૫.	...	...	...	૫૮
૪૬.	...	...	...	૫૯
૪૭.	...	...	...	૬૦
૪૮.	...	...	...	૬૧
૪૯.	...	...	...	૬૨
૫૦.	...	...	...	૬૩
૫૧.	...	...	...	૬૪
૫૨.	...	...	...	૬૫
૫૩.	...	...	...	૬૬
૫૪.	...	...	...	૬૭
૫૫.	...	...	...	૬૮
૫૬.	...	...	...	૬૯
૫૭.	...	...	...	૭૦
૫૮.	...	...	...	૭૧
૫૯.	...	...	...	૭૨
૬૦.	...	...	...	૭૩

धीरेन्द्र महेता हृष्ट

भूसकानी उन्नति

मारुतियामा लग्ना वप्पु

विवाह तो लाग्ना वप्पु

देखी तो लाग्ना वप्पु

को तो लेखा फरी-वेना

काहा लेखे भरा वप्पु

लाग्ना लाग्ना भरा वप्पु

लाग्ना लेखा लेखा वप्पु

लाग्ना लाग्ना लाग्ना वप्पु

વેણુષેનની વારતા

વેણુષેન .... વેણુષેન
 લઈને બેઢાં પાઠી-પેન.
 આડાઅવળા લખ્યા આંક,
 એટલામાં તો લાગ્યો થાક;
 લગીરે ના પડે ચેન,
 લઈ તો બેઢાં પાઠી-પેન.

દાઢા પહેરે જડા કાચ,
 લખવા આપે પાડા પાંચ;
 પાછા કહે કવિતા વાંચ,
 છોડ બધાંયે નખરાં-નાચ.
 મગજમાં તો ઝરતો ઝૈન !
 ડારે મૂક્યાં પાઠી-પેન.

અચ્ચા બગાસું આંધું એક,
 વેણુને લઈ ચાલ્યું છેક;
 રમવા માટે એનઘેન !
 વેણુષેન .... વેણુષેન

દાઢાજ ખસ જેતા રધ્યા,
 વેણુષેન તો જિંધી ગયાં !

૨૩-૩-૧૯૮૦

ભૂસ્કડાની ઉભાણી | ૧૩

વેણુષેનની વાત

શિયાળો — ઉનાળો વીત્યા,
વેણુષેન તો બોલતાં શીખ્યાં.

પહેલું બોલ્યાં મમ્મમ,
પછી બોલ્યાં માંડી!

ગરૂપટ મૂક્યું ચોઢામાં,
હાથ આંધું જે કાંઈ!

વેણુષેન વો, ખસતાં શીખ્યાં!

મમ્મી કે' બોલ મમ્મી,
પ્રાપા કે' બોલ પ્રાપા;

વેણું તો હસીને ગીણું,
બોલી દાઢી — દાઢી!

વેણુષેન બોલતાં શીખ્યાં;
મમ્મી — પ્રાપા હાર્યાં,
દાઢી — દાડા જીતાં!

૨૮-૧૧-૮૦

૧૫૭ ૧૬૦ ૧૬૧ ૧૬૨
૧૬૩ ૧૬૪ ૧૬૫ ૧૬૬

૦૩-૮-૮૬

પવન હેખાડ !

મા, મને તું પવન હેખાડ !

ધાસ ઉપર એ હોટ ભૂકે છે,
કૂલની સાથે બાગે;

આડમાં સંતાકુકી રમતો,
સવાર - ખ્યોર - સાંજે !

પાલવમાં તું ના સંતાડ !

મા, મને તું પવન હેખાડ !

ગ્રટપટ નાસી જય કહીંક એ,

મારા વાળને દેંદી;

ધૂમંતર એ થાય ધડીકમાં,
એવો છે એ બેદી !

કદી કરું હું આવાં લાડ ?

મા, મને તું પવન હેખાડ !

૩૧-૧-'૮૧

ભૂસકાની ઉજાણું

મારે આલવું પાણી !

આસ ઉપરથી ભૂસકો મારી હોડે દહખડ દહખડ !

લીંતે એ બટકાય જેરથી હસવા લાગે ખડખડ ખડખડ !

અને તો બસ ભૂસકાની જ ઉજાણું !

ખોખામાં જીલીને અને બંધ કરું હું મૂઠી;

જેરથી પકડી રાખું તોયે એ તો જય વધૂટી !

ક્રાણુ, કહે મા, અને જય રે તાણુ !

ચકલીને ખોલું ત્યાં તો એ બહાર આવે : હાઉ !

ધઘણો મારું અને ત્યાં તો આપો હું જ લીંબડં !

આ તે ડેવી મોજ રહે એ માણુ !

મારે આલવું પાણી !

૨૩-૩-'૭૧

૨૩-૩-'૭૧

ચાંદલિયાની ગાડી

મને મોકલે ચંદુચાચા ચાંદલિયાની ગાડી,
એમાં બેસું પહેરીને હું રૂપલી રૂપલી સાડી
ગાડી મારી જેવા ડિમટચું તારલિયાનું ટાળું,
અની વર્ચે થઈને હું તો મારગ મારે ખોળું.

મારગ વર્ચે વાદળના છે ડિચાનીચા રૂહાડ,
હોય છુપાયો છાનોમાનો કચાંક એમાં વરસાદ.

રૂહાડ ગબડે ગડખડ કરતા ગડગડ ગડગડ ગાજે,
વીજળીઓની ખીણુંમાં એ છંડે પઢતા આજે.

ગાડી મારી અટકે નહિ એ ચાલે આપી રાત,
ડોડો ડોડો ચંદુચાચા, જુએ થયું પરભાત.

૧૧-૭-'૮૧

૩૩-૬-૭૩

આવો !

આવો કબૂતર આવો આમ, આવો આમ કાખરખાઈ !
નાનાં નાનાં ચક્કિરાણી, લીલા લીલા પોપટલાઈ !

આયાં કબૂતર કાખરખાઈ, —

આયા મજના પોપટલાઈ;

ચક્કિખાઈ તો ડાડી ગયાં,

હેમ અચાનક રૂઠી ગયાં !

ચક્કી વિના તો ગમે નહિ,

વેણુભેન તો રમે નહિ.

કાગડાલાઈ, હજુ કેટલી વાર ?

હેમ તમે છો ડિકા ખાર ?

તમે ભલેને કાળા છો,

મારે મન રૂપાળા છો.

બચ્ચો, જરૂરી પાછા આવો,

ચક્કિશેનને તેડી લાવો.

કોથલ, બોલે શાને દૂર ?

આવો, આવો, તમે જરૂર.

મોરની ભારે શાન છે,

આપણો એ મહેમાન છે.

ਫਾਯਲਰਾਣੀ, ! ਗਾਤਾਂ ਸੀਖਵੇ,

કલાખલ શીખવો કાબરથાઈ !

ચક્રિરાણી, ચણતાં શીખવો,

થનગન શીખવો મોરખાઈ !

३१-७-८९

ઘર

મારું એક ધર છે,
જાણે એ નગર છે !
આરડા નાનામોટા છે,
એ તો ચોરાચૌટા છે !
ભેં....ભેં મોટર ચાલે છે,
દ્રેનનો પીછા ગાલે છે !

દાદાજીનો ખંડ એતું પહેલું મોડું સ્ટેશન છે,
દાઢીમાનો ખંડ એતું ભારે મોડું જંકશન છે;
પોપાજીનો સ્ટડી-ડ્રમ્સ એ તો સાયકલન્સ ઓન છે,
મમ્મી એમાં હરહંસેશ માર્યા કરતી રૈન છે.

લાંખી લાંખી લોાખીઓ : આ નગરના રસ્તા છે.
આયના જેવા લાગે જાણે, એવા એ ચકચકતા છે !
ધરની ચારેખાજુ જુઓ, ડેવો રૂડો બાગ છે;
આ નગરનો ભારે મન એ સૌથી વહુદ્વા ભાગ છે !

૩-૮-'૯

କୁମକଡ଼ି

ଇର୍ଦ୍ଦକ ଇର୍ଦ୍ଦକ କୁମକଡ଼ି !

ମର୍ଦକ ମର୍ଦକ କୁମକଡ଼ି !

ଚେଣାମାଂ ଆନୀ କୁମକଡ଼ି !

ଡାଣେ ସଜଵୀ କୁମକଡ଼ି !

ଯାରଯାର ୨ଂଗମାଂ କୁମକଡ଼ି !

ଵାୟରାନାଂ ସଂଗମାଂ କୁମକଡ଼ି !

ସଙ୍କର ଚଙ୍କର କୁମକଡ଼ି !

କୁଳୀ ଛେ ଇକ୍କଠ କୁମକଡ଼ି !

ଡାନେ ଗୋତେ ଛେ କୁମକଡ଼ି !

ଆପଣିକ ପୋତେ ଛେ କୁମକଡ଼ି !

୭-୮-୧୯

। ଶିଖିଲାହାର ରେ ପରିପାତ ଶିଖିଲାହାର ରେ

। ଶିଖିଲାହାର ରେ ପରିପାତ ଶିଖିଲାହାର ରେ

। ଶିଖିଲାହାର ରେ ପରିପାତ ଶିଖିଲାହାର ରେ

୧୧-୩-୮

વેણુભેનની બિલાડી

આ બિલાડી જુઓ ડેવી વેણુભેને ચીતરી છે,
રૂપે રંગે રૂઢી લાગે એવી કાખરચીતરી છે !

ઊંચી ઊંચી છે વળી એ બડીપાડી ખાસ્કી છે,
જૈવી તેવી નથી હોં કે વાધની એ માશી છે !

ધડીક લાગે વાનર એવી પૂંછડી એની લાંબી છે,
પગને જોઈ થાય આ તો જિલો ફોઈ હાથી છે !

આંખને બહલે કૂલ કર્યાં તે હળવે હળવે ખૂલે છે !
આજુખાજુ કાન જૈવાં એ પતંગિયાંઓ જૂલે છે !

‘બિલલીબાઈ, બોલો તમને હોય કે ના હોય મૂછો ?’
‘એમાં એમે જાણીએ શું ભાઈ, વેણુભેનને પૂછો !’

૧૭-૬-'૭૧

તડકો પહેરી

ડાણુ ક્રિધું નાગાંપૂગાં છે ?

વેણુષેન તો તડકો પહેરી ઊભાં છે !

પહેરે કયારે કપડાં બીજાં પતાંગિયું—ખિસડોલી ?

ઝોક ઓક ને રોમ્પર બોમ્પર ? એને મારો ગોલી !

મર્મી ! તું ના સમજે કૈં, જો પાપા ડેવા મૂંગા છે !

—વેણુષેન૦

પવનપાવડી પહેરે વેણુ, ના પહેરે એ મોઝાં—ઘૂટ;

ઘુલ્લી ધરતી ઉપર એને બધે જવાની ઘૂટ;

કુલો કરે સલામ હાથમાં એના એવા કુંગાં છે !

—વેણુષેન૦

૧૫-૩-'૭

ઢાલી મિઠાનું

કાંઈ ને કાંઈ બહાનું ગોતી
 કરે છે કન્જિયા ઘોટા,
 ડાલી, તારે મારી માડક
 કરવા હોટં હોટા !
 તારા જેવી છોકરી જિદી
 હશે રે બીજા ડોની ?
 અંખવે ના મેશ અને તું
 બંધાવે ના પોની !
 સ્ફુર ખૂલ જવું નૈં બસ
 આપો દહાડો રમવું,
 લઈને ભર્ભર્ભ મારે તારી
 પાછળ પાછળ ભરવું ?
 અગે તોપણ રડતી અગે
 ઊંધ આવે તોય એં એં,
 કાન આલું ત્યાં એમ કહે કે
 મને માર્યું તેં તેં !
 ડાલીને લે સાચવ ભર્ભી,
 મને આવે છે ઊંધ;
 છાનીમાની બેસ તું ડાલી,
 ઝૂલ મનજું સુંધ !

૪-૧૦-'૮૨

૨૪ | ભૂસડાની ડિલણી

પતંગ

ગીડ પતંગ ચલ, ગીડ
વેરી વેરી ગૂડ !

તારે કટલો જોઈએ ? આ લે જટલો જોઈએ એટલો
હું તો ધૂટો મેલું હોર;
આખલું બણે આંગણું હોય એમ કરતો કરકર કરકર
તું તો ચારેકાર !

આખલું આચું ખૂંદ !
વેરી વેરી ગૂડ !

હેઠે કોઈ પંખી તો થાય એને આ તો કોઈ મજનું
પંખી આપણું જેવું આવ્યું;
પાસે જઈને જેતાં એને ખખર પડે કે ના રૈ આ તો
વિમાન કોઈ રંગભેરંગી ચાલ્યું !

એવો તારો મૂડ !
વેરી વેરી ગૂડ !

જાંચે જાંચે ચચ્યા પછીયે ચાંદા—સૂરજ સાથે રમવું
ગમે ન આજી વાર;
હું ના ઉતારું તો છેવટ સરરર સરરર કરતો આવે
ગુલાંટ ખાઈ ચાર !

કરતો ઝૂંદાઝૂંદ !
વેરી વેરી ગૂડ !

૨૫-૧૦-'૮૧

ભૂસકાની ઉલાણી | ૨૫

ફોકડાં

વેણુણેન ફોડે ફોકડાં ફોકડાં !

એક હાથમાં ફૂલઅરીથી ફૂલ તેજનાં અરતાં,
બીજા હાથમાં તારામંડળ રસ્તો અળહળ કરતાં;
નાનાં નાનાં લવિંગિયાંયે ડેવાં છે આ નટખ્ટ !

સેતુભાઈના રોકેટનું તો થઈ ગ્યું રે સુરસુચિયું;
વેણુણેન એ જેવા ગયાં તો સરરર કરતું ઊદિયું;
એઉ જણાં ત્યાં કુમ દ્વારાવી નાડાં ધરમાં અટપટ !

૨૭-૧૧-'૮૧

! દ્વારા કાંઈ કરું શકતું નથી
! કુણાં પોઢાંની કાંઈ કરતું નથી

! દ્વારા કાંઈ કરું નથી

! દ્વારા કાંઈ કરું નથી

! દ્વારા કાંઈ કરું નથી—કાંઈ કિશ્ચિત પ્રાપ્ત નથી કાંઈ

! દ્વારા કાંઈ કરું નથી

! દ્વારા કાંઈ કરું નથી—કાંઈ કિશ્ચિત પ્રાપ્ત નથી કાંઈ

! દ્વારા કાંઈ કરું નથી

! દ્વારા કાંઈ કરું નથી

૧૩૦-૦૮-૮૬

સૂરજદાદ

નિશાળ જવા નીકળ્યો હું તો એ નીકળ્યા ના અહારે,
સૂરજદાઢા છે ઉંઘણુથી ભારે !

વહેલા વહેલા ઊંધી જથ ને ચોડા ચોડા જગે,
ખાય ખગાસું ત્યારે દાદા મારા જેવા લાગે;
જગીને પણ સૂતા સૂતા હજુય આમ વિચારે !
સૂરજદાદ છે ઊંધણુશી ભારે !

બંધ થઈ ઘડિયાળ તમારી ? વાગ્યા છે અગિયાર;
આજે કચ્ચાં છે છુટી દાદા, આજે ના રવિવાર;
રખી આઠી વાદળની એ હળવે લટાર મારે !
સૂરજદાદા છે ડોંધણુશી ભારે !

-१८-१९-'८९

રેડિયો

વેણુષેન રેડિયો વગાડવા બેઠા.

રેડિયો ઓલે ધરૂ ધરૂ ધરૂ જ્યાં વેણુ દાખે ચાંપ,
કેરવે કાંટા ત્યાં તો નીકળે ગીતો આપોઆપ;
વેણુષેને તાનમાં આવી રાગડો તાણવા બેઠા !

જુંટવી રેડિયો સેતુભાઈએ લ્યો ડામેન્ટ્રી સાંસળી,
વેણુષેને ઘન્ને કાને ઓસી દીધી આંગળી;
પ્રેપાને ફરિયાદ કરી તો સ્કોર જાણવા બેઠા !

૨૭-૧૧-'૭૧

૩૧-૩૩-૩૫

મમ્મી

આજે હું તો મમ્મી બતું ચાલ !

સરસ મજની સાડી પહેરું, પહેરું મોતીમાળા,
હાથમાં આદું પર્સ રૂપાળી, સેનદલ એડીવાળાં;
લિપસ્ટિકથી એ હોઠ છે લાલંલાલ !

ઘડિયાળ બાંધું કંડે ને એ બંગડીઓ મજની,
મોટા મોટા જોગલ્સ, ભાયે બિંદી નાની નાની.
ઉત્તાવળી હું આદું ડેવી ચાલ !

આયના સામે ડિભી રહીને જેડં વારંવાર,
મમ્મી જેવી લાગું અદલ, આવે ત્યાં જ વિચાર :
લાનીશ કચાંથી મમ્મીને ટલું ઠણાલ !

૨૬-૧૧-૮૧

૩૧-૮૮-૦૫

પૂછું છું

કુંગામાં હવા ભરાય એમ જ્વાસમાં ભરું, ભરાય નહિ ડેમ કં
 પૂછું છું પોપાને એમ !
 દડા પરપોટાના તરૈ આ પાણીમાં આવું, જ્વાય નહિ ડેમ ?
 પૂછું છું પોપાને એમ !
 ડિડતા પતંગ જેમ ચાંદા ને સૂરજને કાપું, કપાય નહિ ડેમ ?
 પૂછું છું પોપાને એમ !
 શો-કેસમાં સૂનમૂન થઈ બેઠેલાં પંખીથી ગાયું ગવાય નહિ ડેમ ?
 પૂછું છું પોપાને એમ !
 રદિયોમાં પુરાયા ભેરુને મળવાને અડં, જવાય નહિ ડેમ ?
 પૂછું છું પોપાને એમ !
 પાણીની જેમ જે વરસે એ તડકામાં નહાવું, નવાય નહિ ડેમ ?
 પૂછું છું પોપાને એમ !
 આભેથી પડતાં આ પાણીને ઓએ સમાવું, સમાય નહિ ડેમ !
 પૂછું છું પોપાને એમ !

૩૦-૧૧-'૮૧

ટેલિક્રેન

વેણુભેને ઝેરવી ડાયલ જોડ્યો ટેલિક્રેન;
સામે વાગી ધંટડી, કોઈએ પૂછ્યું : હલ્દો કૌન ?

વેણુ બોલી ધીમેથી : એ તો ભાઈ, હું;
ગુરુસામાં એ બોલ્યો : રીતના ધીરે બોલો કચું ?

બેણું બોલી શી રીતે, પણ્યા પાડે ના;
અય છોકરી, માલુમ તુમકો, મેં હું પોલીસ હાં !

વેણુ બોલી : પણ્યાજ, છે તમારો ઝેન;
નીંદ્રમાંથી અખડી પણ્યા પૂછે : હલ્દો કૌન ?

એ જ ધરીએ વેણુભેન અટપટ ત્યાંથી ભાગ્યાં;
પણ્યાજ ને પોલીસમાંથી કોના સોગ લાગ્યા ?

૧૫-૧૨-'૮૧

૨૩-૧-૮૩

૫૧-૧-૮

અગડં બગડં

ધડીકમાં ડે' મોટી છો ને ધડીકમાં ડે' નાની,
પણ્યા, જુઓ ભર્મી ડેવી વાત કરે ભનમાની !

જાતે દાતણ કર અને તું જાતે કપડાં પહેર,
જાતે જમતાં શીખ !

મારું કહેવું સાંભળ, ઈર નૈં મારી પાછળ પાછળ,
હવે તું એકલી રમતાં શીખ !

ભર્મી મારી પાછળ હોડે બહાર હું ને નીકળું છાની !

ધડીકમાં ડે' મોટી છો ને ધડીકમાં ડે' નાની !

ઘૌં બરક તો વઠે મને, સૌની વર્ચે લઠે મને,
હું ધરમાં કચાં સંતાઉં ?
આવીને એ રોક મને, મોટથી એ ટોક મને,
ને જાતે નહાવા જઉં !

અગડં બગડં રોજ ચાલે આ વાત કરું હું શાની ?

ધડીકમાં ડે' મોટી છો ને ધડીકમાં ડે' નાની !

-૫-૧-'૮૨

સેટર ડે - શનિવાર

પણ્યા કહે કે સેટર ડે ને ભર્મી શનિવાર
સાંભળું છું હું ધાનોમાનો મનમાં કરું વિચાર;
કુમે નાવે પાર !

પણ્યા કહે કે એ ડિયર, યુ આર માઈ સન,
વાંચું છું હું ચોપડીમાં : ધેર ઈજ રાઈ જિંગ સન !
ને મૂંઝાય મારું મન !

ભર્મી કહે કે લે બેઠા, શાક મજનું ઇલાવરતું ;
સ્કૂલમાં મિસ પૂછે છે, નામ આપો એક ઇલાવરતું ;
સૂરે નાકે ત્યારતું !

ભર્મી કહે છે વારતા : .... પછી રામ જ્યા વન,
સ્કૂલમાં મિસ પૂછે છે : હુ ઈજ નંબર વન ?
મારા મનમાં અનથન !

બોલવા જઉં ત્યાં શબ્દો વર્ચ્ચે જમે હરીક્ષાઈ,
સાંભળે ના મારું કોઈ ચાલ્યા કરે લડાઈ;
હું મૂંગો થઈ જઉં ભાઈ !

૨૩-૧-'૮૨

લીમડો

મારા ધરની સામે પેલો ડાલે છે લીમડો !

એને પગ એક જ છે ને આટલા બધા હથ છે,
વાળને બહલે એને માથે પાન ઊંઘાં લાખ છે;
કા....કા કલખલ ચીં....ચીં અવું બોલે છે લીમડો !

મારા ધરની સામે પેલો ડાલે છે લીમડો !

ટાઠ પડે કે તાપ પડે કે વરસે વાદળ ધોધમાર,
લીમડો એમ જ ઊભો રહે કચાંય ન ભાગે કોઈ વાર;
પત્રન સંગે મારી બારી ખોલે છે લીમડો !

મારા ધરની સામે પેલો ડાલે છે લીમડો !

૩૦-૧-'૮૨

૩૦-૧-'૮૨

૩૧-'૧-'૮૮

કંકો-ખારાખડી

વેણુએન શીખે કંકો-ખારાખડી,
અક્ષરો તો પાટી ઉપર કરતા અથડાઅથડી !

ખસે લાકડી લઈને આવ્યો આ બાજુએ ક,
લાકડી જૂંટવી લીધી તો બની ગયો એ ઠ.
શું થયું કે મોઢું ફેરવી ચાલ્યો ગયો ટ;
પૂંછડી વાળી સામસામા આવ્યા ઠ ઠ.
ગુલાંટ ખાય કોઈ અને કોઈ પડે આમ લથડી,
અક્ષર ધાંખલ-ધમાલ કરતા કરતા અથડાઅથડી !

જિરાએ પેઠે ડાંચી ડોકે આવ્યા ચ ને ઇ,
હાથી પેઠે ડાંચી નીચી સૂંઠે બ ને ભ;
ડાંટ થઈને આવ્યા કેવા જુઓ ચ ને થ;
ર-ની પૂંઠે તીર તાકતો ડિલો જુઓ લ.
ગલરાઈ ડાઠયાં વેણુએન ને પાટી ગઈ લ્યો પડી!
વેણુએન શીખે કંકો-ખારાખડી.

૪-૨-'૮૨

ખરડ-લિલુ

વેણુણેન તો કયાંકથી જુગ્મા લઈને આંધ્યાં ખરડ,
હાટંહાટા કરી મૂડી આ તરફ ને તે તરફ.

મમ્મી હોડે પાછળ અને થાય ગુર્સે,
વેણુ હોડે આગળ આગળ અને ખરડ ચૂસે.

‘વેણુડી, જરા ડિલી રહે, મારું તું કું ભાન;
શરદી પાછી થાશે તેનું તને છે કું ભાન?’

‘પાણુણ, દયો ખરડ અને આ ખિસ્સામાં મૂડો,
મમ્મી આવી ઝૂંટવી લેશે રખે તમે ચૂડો.

નેરશે હોં એ પાછો મને જેવો તમને આપું,
સાંભળો દઈ ધ્યાન તમે ને પછી વાંચો છાપું.’

૧૧-૨-'૮૨

ખરડ-લિલુ

માળો

ચકલી બાંધે માળો
 દીકી દીકી જુએ એને વેણુ આપો દા'ડો !
 ઇરૂરૂ કરતી આવે,
 તરણું એક લાવે;
 ચારેખાજુ જેતી જેતી,
 કપાસ લાવે ગોતી !
 ધીમે ધીમે ડેવો મજનો માળો બને રૂપાળો !

ધર છે કેટલું નાનું,
 એમાં કયાં છે દીવાનખાનું ?
 કયાં તું રસોઈ કરશો ?
 ને કયાં બિધાનું પાથરશો ?
 આટલું ડાચે રહેવાનો આ ડેવો તને ચાળો ?

વેણુ ચઢી ગ્રાવે,
 સપનાને હિંડોવે,
 ડિતરી ના એ હેડી,
 માળામાં જઈ બેડી !
 ધર ના આવું દીકું ડેવો માળો છે ફુંઝાળો !

૧૫-૨-'૮૨

ટ્રેન અને બસ

વેણુભેન ટ્રેન ચલાવે, સેતુભાઈ બસ,
એકખીજને કહ્યા કરે, તું જ હૂર બસ !

વેણુ મારે વહીસલ અને સેતુ વગાડે ભૂંગળું;
કેમ કર્યાં થાકે નહિ, છોને દુખે ગળું;
'એવી શી છે ઉતાવળ કે મારી ઉપર ધસ ?'
એકખીજને કહ્યા કરે, તું જ હૂર બસ !

સોઝા ઉપર ચઠી જય, પલંગ પર પણ ચાલે,
એકેયમાં નથી એક તો ક૊ણું એને આલે ?
રખે આજે થાય અહીંયા એકસીફન્ટ મોટામસ !
વેણુભેન ટ્રેન ચલાવે, સેતુભાઈ બસ !

સૌને લાઘું આમાં તો છે જનનું જેખમ ભારે,
વીનેશ અંકલ આવીને ત્યાં ફાટક વાસે ત્યારે;
ટ્રેન થંભી ગઈ અને ડિભી રહી ગઈ બસ !
વિમાન થઈ પછી શિપડયા બન્ને તોઝાની બારકસ !

૧૫-૨-'૮૨

દાઢા, તમે....

દાઢા, તમે નાના હતા ત્યારે....

તમને મૂછો હતી આવી ?

માથે વાળ રિપેરી ?

મોઢું બોખું હતું આવું ?

જેતા અરમા પહેરી ?

દાઢા, તમે નાના હતા ત્યારે....

યુનિક્રોર્મ પહેરી આવું

તમે તૈયાર થાતા ?

ખસમાં બેસી મારી માર્ક

સ્ટૂલે શોજ જતા ?

દાઢા, તમે નાના હતા ત્યારે....

૨૧-૨-'૮૨

ખી ખી ખી ખી

આ તો જુઓ —

પોપા કહે છે, દાદી મારાં ભર્મી !

આવડા મોટા પોપાને

કોઈ દી ભર્મી હોય ? ખી ખી ખી ખી

દાદી કયાં પોપાને નવડાવે છે ?

એ પોપાને કપડાં પહેરાવે છે ?

દાદી કયાં પોપાને અવડાવે છે ?

દાદી કયાં પોપાને સુવડાવે છે ?

દાદીને તે કાંઈ ભર્મી કહેવાય ? ખી ખી ખી ખી

દાદી કયાં પોપાને વઠે છે ?

પોપા દાદીને ખલે ચઠે છે ?

દાદી કયાં પોપાને પર્ખી હે છે ?

દાદી કયાં પોપાને વાર્તા ક' છે ?

આવી તે કોઈ દી ભર્મી હોય ?

પોપા કહે છે, દાદી મારાં ભર્મી ! ખી ખી ખી ખી

૨૩-૨-'૮૨

